

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Склад проблеми та обґрунтування необхідності її розв'язання

На державному рівні визначено, що система моніторингу навколишнього природного середовища – це відкрита інформаційна система, пріоритетами функціонування якої, між іншим, є захист життєво важливих інтересів людини і суспільства, відвернення кризових змін стану навколишнього природного середовища тощо.

Основні принципи, на яких ґрунтується створення і функціонування системи моніторингу, полягають у систематичності спостережень за станом довкілля, своєчасності отримання, комплексності оброблення та використання екологічної інформації, об'єктивності первинної, аналітичної та прогнозної інформації та оперативності її доведення до органів управління та усіх зацікавлених кіл.

Моніторинг стану атмосферного повітря Дніпропетровської зони є складовою частиною обласної системи моніторингу в галузі охорони навколишнього природного середовища.

На основі даних та інформації, отриманої в результаті проведення моніторингу атмосферного повітря, визначається рівень забруднення атмосферного повітря на певній території за певний проміжок часу, відповідність стану атмосферного повітря вимогам якості повітря; здійснюється контроль та оцінка впливу на якість повітря заходів, спрямованих на обмеження викидів забруднювальних речовин в атмосферне повітря, оцінка впливу забруднення атмосферного повітря на здоров'я та життєдіяльність населення.

Проте на сьогодні існує необхідність у реформуванні діючої системи моніторингу атмосферного повітря, оскільки існуюча система не дає змоги в повній мірі отримувати оперативну інформацію про концентрацію забруднювальних речовин в атмосферному повітрі та вживати своєчасних заходів щодо захисту довкілля від їх негативного впливу. Створення системи моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря на основі підходів законодавства ЄС забезпечить оперативний збір та оцінку інформації про стан атмосферного повітря для підготовки ефективних управлінських рішень та контролю досягнення визначених цілей.

Постановою Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 827 “Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря” уряд затвердив новий Порядок здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря. Таким чином, в Україні стартувала реформа моніторингу та управління якістю повітря, а саме: рішенням уряду повністю переглянуто стару систему моніторингу, змінено підхід до формування мережі спостережень та оцінювання якості атмосферного повітря, чітко визначені функції суб'єктів моніторингу, переглянуто обов'язкові для

моніторингу показники та режими, впроваджено механізм обов'язкового регулярного інформування населення та розробки коротко- та довгострокових планів дій.

Порядком передбачено, що для цілей здійснення державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря для кожної зони та агломерації затверджується програма державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря.

Таким чином, розробка Програми обумовлена необхідністю реалізації положень Порядку.

Мета Програми

Головною метою Програми є запровадження відповідно до вимог законодавства ЄС на території Дніпропетровської зони нової системи державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря для забезпечення збирання, оброблення, збереження та проведення аналізу інформації про якість атмосферного повітря, оцінювання та прогнозування її змін, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень у галузі охорони атмосферного повітря, а також інформування населення про якість атмосферного повітря, вплив його забруднення на здоров'я та життєдіяльність населення.

Досягнення мети Програми потребує спрямування дій органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів, суб'єктів державної системи моніторингу атмосферного повітря, організацій, установ та підприємств усіх форм власності, науковців та громадськості.

Мета Програми досягається шляхом реалізації відповідних цілей та завдань, а саме:

- проектування та побудова мережі спостережень за якістю атмосферного повітря на території Дніпропетровської зони;

- визначення переліку забруднювальних речовин, оцінювання яких здійснюється на пунктах спостережень, методів, що застосовуються для їх вимірювання, а також встановлення режиму оцінювання;

- проведення попередньої оцінки якості атмосферного повітря в Дніпропетровській зоні, у тому числі у вигляді карт просторового розподілу концентрації забруднювальних речовин;

- розробка заходів щодо розбудови мережі спостережень задля створення системи постійного контролю за станом атмосферного повітря у Дніпропетровській зоні тощо.

Обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми

Передумовою збалансованого розвитку та удосконалення регіональної системи моніторингу атмосферного повітря, зокрема забезпечення належного та якісного планування у процесі управління охороною атмосферного повітря на території Дніпропетровської зони, є проведення системних заходів.

Програма спрямована на реалізацію державної екологічної політики на регіональному рівні з орієнтацією на європейські стандарти. Правовою

основою організації моніторингових спостережень та створення системи моніторингу за станом атмосферного повітря є:

Міжнародні документи:

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII.

Законодавство Європейського Союзу:

Директива № 2008/50/ЄС “Про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи”;

Директива 2010/75/ЄС від 24.11.2010 “Про промислове забруднення”.

Закони України:

“Про охорону навколишнього природного середовища”;

“Про охорону атмосферного повітря”;

“Про місцеві державні адміністрації”.

Постанови Кабінету Міністрів України:

від 30.03.1998 № 391 “Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля”;

від 14.08.2019 № 827 “Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря”;

від 17.09.1996 № 1147 “Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів”.

Накази центральних органів виконавчої влади:

наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 25.02.2021 № 147 “Про затвердження форми Програми державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря”, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 21.04.2021 за № 543/36165;

наказ Міністерства Внутрішніх Справ України від 21.04.2021 № 300 “Про затвердження Порядку розміщення пунктів спостережень за забрудненням атмосферного повітря в зонах та агломераціях”, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 13.05.2021 за № 635/36257.

Акти обласного рівня: рішення Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015 № 680-34/VI “Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки” (із змінами).

Оскільки Програма розробляється з метою реалізації положень постанови Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 827 “Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря”, інші альтернативні варіанти розв’язання проблеми розглядати недоцільно.

Строки й етапи виконання Програми

Здійснення заходів Програми планується розпочати у 2023 році та завершити у 2027 році.

Передбачається реалізація заходів Програми в один етап тривалістю 5 років.

Зміни до Програми вносяться відповідно до вимог Порядку.

Перелік завдань та заходів Програми

Завдання Програми формуються відповідно до мети та наведені у розділі V “Інформація про заплановані заходи щодо модернізації мережі спостережень”.

Система програмних завдань та заходів щодо модернізації мережі спостережень у Програмі розробляється з урахуванням розділу 6 “Розбудова та вдосконалення регіональної системи моніторингу довкілля” Комплексної програми та з використанням матеріалів Проекту.

Ресурсне забезпечення Програми

Для реалізації заходів Програми необхідне залучення коштів державного та місцевого бюджетів, інвестицій підприємств, установ та організацій, а також можуть залучатись кошти міжнародної технічної допомоги, внески заінтересованих міжнародних організацій та кошти з інших джерел, не заборонених чинним законодавством.

Орієнтовні обсяги фінансових витрат, необхідних для реалізації запланованих заходів щодо модернізації мережі спостережень, наведені у розділі V Програми.

Потреба у фінансових ресурсах формується у рамках Комплексної програми та уточнюється щорічно.

Очікувані кінцеві результати виконання

У результаті повного виконання Програми очікується запровадження відповідно до вимог законодавства ЄС на території Дніпропетровської зони нової системи державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря.

Упровадження системи та моніторинг якості атмосферного повітря відповідно до вимог ЄС забезпечить права громадян на отримання достовірної інформації про стан навколишнього природного середовища, підвищить їх спроможність брати участь у розробленні та прийнятті управлінських рішень та формуванні політики щодо його покращення.

Реалізація Програми матиме безпосередній вплив на стан атмосферного повітря, зокрема створить підґрунтя для вжиття заходів щодо покращення його якості та скорочення рівня забруднення. Упровадження нових підходів щодо здійснення моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря сприятиме отриманню оперативної та об’єктивної інформації про його стан для прийняття зважених управлінських рішень, а також створить передумови для забезпечення збереження здоров’я населення.
